

BĪBELES KOMENTĀRU APKOPOJUMS

Pāvila vēstule Romiešiem 16:7

ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουλιαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγονασιν ἐν Χριστῷ

„Sveiciniet Androniku un Jūniju, manus ciltsbrāļus un cietuma biedrus, kas ieņem cienīgu vietu starp apustuļiem un jau priekš manis kļuvuši kristieši.”

Jaunā Derība: 300 gadu jubilejas izdevums (Latvijas Ev. lut. baznīcas konsistorija, 1988)

„Sveiciniet Andronīku un Jūniju, manus radniekus un manus cietuma biedrus, kas pazīstami pie apustuļiem un jau pirms manis bija nodevušies Kristum.”

Bībele, otrais izdevums (Latvijas Bībeles biedrība, 2007)

Jewish NT Commentary

„Radnieki” – ģimenes locekļi vai, saskaņā ar citu tulkošanas alternatīvu – „ciltsbrāļi, tautieši”, tas ir, citi mesiāniskie jūdi; sal. 9:3.

„Jūnija” – iespējams, Andronika sieva; pastāv arī uzskats, ka šis ir vīriešu dzimtes personvārds, taču tas ir maz ticams (attiecīgais vīriešu dzimtes personvārds ir Jūnijs). Teikumā izteiktais iegūst nozīmību, pateicoties piezīmei, ka viņi bijuši labi pazīstami emisāru vidū, kas var nenozīmēt to, ka viņi bijuši labi pazīstami *emisāriem*, bet gan to, ka viņi *paši* bijuši labi pazīstami emisāri. Ja tā, tad šis būtu vienīgais gadījums, kad Jaunajā Derībā pieminēta sieviešu dzimtes emisāre.¹

Word Biblical Commentary

ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουλιαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, „Sveiciniet Androniku un Jūniju, manus ciltsbrāļus un cietuma biedrus (..)” Androniks bija bieži sastopams grieķu vārds, taču šeit minētais Androniks acīmredzot ir hellenizēts jūds (sal. Josephus, Ant 13.75, 78) (BDG SH). Modernajā laikā Ἰουλιαν

¹ David H. Stern, *Jewish New Testament Commentary: a Companion Volume to the Jewish New Testament* (Accordance electronic ed. Clarksville, Md: Jewish New Testament Publications, 1992), lpp. nav norādīta.

parasti pielīdzina Ἰουλιᾶν, kas ir Jūnijs kā kontrakcija no Juniāns (tā to tulko RSV, NEB, NIV, NJB). Taču jāņem vērā vienkāršais fakts, ka vīriešu dzimtes forma nav sastopama nekur citur, tādēļ Ἰουλιαν (Jūnija sieviešu dzimtē) lietojums šajā gadījumā ir daudz dabiskāks (Lampe 139-40, 147 norāda vairāk kā 250 piemērus, kuros vārds lietots kā „Jūnija”, bet nevienam piemēram ar lietojumu „Jūnijs”), kā to arī pieņēma kā pašu par sevi saprotamu ne tikai patristiskie, bet arī viduslaiku komentētāji. Pieņēmums, ka tam jābūt vīrietim, ir uzkrītošs piemērs vīriešu ideoloģiskajiem aizspriedumiem attiecībā uz agrīno kristietību un tās iekārtu (skat. piem., Schlatter, Lietzmann, Althaus, Gaugler, Michel, Murray, Schlier). No otras puses skat. Lagrange, Barrett, Cranfield, Wilckens un Brooten – „Jūnija”. Abas šajā teikumā minētās personas visdabiskāk saprotamas kā vīrs un sieva (sal. 16:3). Vārds visdrīzāk norāda uz vergu izcelsmi (Lampe, „Sklavenherkunft”). συγγενεῖς = „tautieši”, tas ir, jūdi (skat. komentāru par 9:3). Maz ticams, ka συγγενής ir tikai ἀγαπητός= φίλος variants (TDNT 7:741-42) (skat. komentāru par 16:11). Ņemot vērā saspīlējumu Romas sabiedrībā, šiem jūdu kristiešiem piešķirtā cienīgā vieta būtu vērā ņemama (sal. Michel). συναίχμαλωτος nozīmē „cietuma biedrs”, tāpat kā Kol. 4:10 (Aristarhs) un Filem. 23 (Epafra). Diez vai tā būs metaforiska norāde (neskatoties uz TDNT 1:196-97), taču nav skaidrs, uz kuru no saviem vairākiem ieslodzījuma periodiem Pāvils atsaucas (2.Kor. 6:5; 11:23; 1.Klem. 5.6).

οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγονασιν ἐν Χριστῷ – „kas ieņem cienīgu vietu starp apustuļiem un jau priekš manis kļuvuši kristieši”. ἐπίσημος – „izcils, ievērojams, prominents” (BGD). Gandrīz droši var apgalvot, ka šī teikuma daļa kopumā drīzāk nozīmē „prominenti starp apustuļiem”, nekā „ievērojami apustuļu acīs” (skat. piem., RSV NEB, NIV, NJB, Cranfield, Kösemann un tos, ko viņš citē). Tiešais apzīmējums „apustuļi” (pretstatā 2.Kor. 8:23 un Fil. 2:25) un sekojošā teikuma daļa kopā ņemot visai pārlicinoši norāda, ka Androniks un Jūnija piederēja lielākajai grupai (lielākai nekā divpadsmit), ko par apustuļiem iesvētīja augšāmceltais Kristus 1.Kor. 15:7 (Schnackenburg argumentējot, ka Androniks un Jūnijs [sic] nekad „nav redzējuši augšāmcelto Kristu”, pārsteidzoši ignorē 1.Kor. 15:7 [„Apostles”, 293-94]). Tas nozīmē, ka viņi visdrīzāk piederēja slēgtajai apustuļu grupai, ko iecēla pats augšāmceltais Kristus ierobežotajā laika sprīdī pēc viņa augšāmcelšanās (Pāvils pats „priekšlaicīgi dzimis”, lai varētu ieiet šajā ekskluzīvi iecelto apustuļu lokā, pirms tas noslēdzas: „Kā pašam pēdējam viņš parādījās arī man kā kādam nelaikā dzimušam” [1.Kor. 15:8]). Šis faktors piešķirtu Andronikam un Jūnijai augstāku stāvokli Pāvila un citu acīs – augstāku

nekā „(viltus) apustuļiem” 2.Kor. 11:13 un vēlākajiem klejojošajiem apustuļiem = misionāriem Did. 11.46 (Ap.d. 14:4, 14 netieši pasaka, ka Barnaba un Pāvils bija zemāka ranga „apustuļi” [„Antiohijas misionāri”] nekā divpadsmit „Apustuļi” [Ap.d. 1:21-26; 2:37, 42; 6:2, 6]), – un iekļautu Androniku un Jūniju izmeklētājā „vadošo” apustuļu grupā (Efez. 2:20), kopā ar Barnabu (Gal. 2:9; 1.Kor. 9:5-6) un, iespējams, Silvānu (1.Tes. 2:6-7). Teksts atstāj neskaidrībā (*pace* Hainz, 197) to, vai viņiem bija jebkāda loma vienas vai vairāku Romas (mājas) draudžu dibināšanā (sal. 1.Kor. 9:1-12), pateicoties kam viņi bija Romas (Kristus ķermeņa) apustuļi (sal. 1.Kor. 12:27-28). Jebkurā gadījumā varam droši secināt, ka to apustuļu starpā, kas lika kristietības pamatus, bija sieviete un sieva.

Attiecībā uz to, ka viņi bijuši pievērsti ticībai vēl pirms Pāvils viņus piepulcināja pirmajiem palestīniešu kristiešiem, iespējams, hellēnistiem Jeruzālemē (Ap.d. 6-8), skat. Wilckens, kas arī norāda uz „baznīcas politikas” elementu: viņi bija jūdu kristieši un arī apustuļi, patiesi – apustuļi ar „cienīgu vietu” pirmbaznīc/as/u sākotnējā vadībā, pilnīgi vienoti ar Pāvilu viņa misijā (*contra* Watson [Paul, 101], kas uzskata, „ka Androniks un Jūnijs [*sic*] bija vienisprātis ar Jeruzālemes baznīcu tās dziļajā neuzticībā Pāvila ‘brīvībai no likuma’”; taču „cietuma biedri” norāda uz pretējo). Fakts, ka par šīm nozīmīgajām personām nezinām neko vairāk, parāda to, cik fragmentāra ir mūsu zināšana par visu šo vēstures periodu (Zeller). Attiecībā uz ἐν Χριστῶ, skat. komentāru par 16:3.²

Metzger Commentary

Ιουλιαν{A}

Pamatojoties daudzajās manuskriptu liecībās, Komisija vienbalsīgi noraidīja *Ιουλίαν* (šo variantu skat. arī 16:15) par labu *Ιουviαν*, taču domas dalījās attiecībā uz to, kā pēdējā gadījumā liekami akcenti. Daži Komisijas locekļi, uzskatot par maz ticamu, ka titulēto „apustuļu” vidū varētu būt sieviete, domāja, ka tas patiesībā ir vīriešu dzimtes vārds *Ιουviαν* („Jūnijs”) – domājams, saīsinātā forma no Juniāns (skat. Bauer-Aland, *Wörterbuch*, 770f). Savukārt uz citiem ievērojamu iespaidu atstāja šādi fakti: (1) sieviešu dzimtes latīņu personvārds Jūnija parādās Romā atrastajos grieķu un latīņu uzrakstos vairāk nekā 250 reižu, kamēr vīriešu dzimtes personvārds Jūnijs nekur neparādās; (2) kad grieķu valodas manuskriptos sāka rakstīt arī akcentus,

² James D. G. Dunn, *Romans 9-16* (WBC 38B; Accordance/Thomas Nelson electronic ed. Dallas: Word Books, 1988), 894-895.

pārrakstītāji rakstīja sieviešu dzimtes *Touviav* („Jūnija”). (Pēdējā laika debates skat. R. R. Schulz, *Expository Times*, iic [1986-87], 108-110; J. A. Fitzmyer, *Romans* [Anchor Bible Commentary, 1993], 737f; R. S. Cervin, *New Testament Studies*, xl [1994], 464-470.)

Komisijas lēmums „A” jāsaprot kā piemērojams tikai vārda *Touviav* burtiem, neņemot vērā akcentus.³

Barnes' Notes

Mani ciltsbrāļi. Rom. 9:3 apustulis sauc *visus* jūdus par *saviem ciltsbrāļiem*, un pētnieki apšaubā to, ka viņš šeit varētu domāt kaut ko vairāk kā tikai to, ka tie būtu viņa *tautieši-jūdi*. Taču, tā kā arī daudzi citi jūdi šeit minēti, neizmantojot šo apzīmējumu, un tā kā šīs personas, kā arī Herodionu (Rom. 16:11), viņš nosauc par ciltsbrāļiem, to īpaši uzsverot, pastāv varbūtība, ka tie bija apustuļa attāli radnieki.

Mani cietuma biedri. Pāvils bija vairākkārtīgi apcietināts, tādēļ iespējams, ka kādā no apcietinājumiem viņš bijis ieslodzīts kopā ar šīm personām. Sal. 2.Kor. 11:23, „(..) daudz vairāk cietumos (..)”

Kas ieņem cienīgu vietu. Vārds, kas tulkots kā „ieņem cienīgu vietu” (ἐπίσημοι), apzīmē personas, kas izceļas, ir pazīstamas, ievērojamas ar kaut ko – pie tam, tas var būt gan sliktā, gan labā nozīmē. Sal. Mat. 27:16. Šajā gadījumā vārds lietots labā nozīmē.

Starp apustuļiem. Tas nenozīmē, ka šie cilvēki, kā to reizēm pieņem, bija apustuļi, jo

- (1) nav liecību, ka viņi būtu iecelti par apustuļiem;
- (2) nav lietota izteiksme, kāda būtu lietota gadījumā, ja šie cilvēki būtu apustuļi. Tādā gadījumā teksts varētu būt: „(..) kas bija aicināti *apustuļi*”; sal. Rom. 1:1; 1.Kor. 1:1; 2.Kor. 1:1; Kol. 1:1;
- (3) šī izteiksme nekādā gadījumā nenozīmē, ka šie cilvēki bija apustuļi. Viss, ko no šī izteikuma var pamatoti secināt par minētajiem cilvēkiem, ir tas, ka citi apustuļi viņus zināja un pieņēma kā tādus, kas ir viņu atzinības, pieķeršanās un uzticēšanās vērti, ka viņi bija pazīstami, kā Pāvils tūlīt piebilst, pirms *viņš* pats tika pievērst Kristum. Šie cilvēki bija nodevušies

³ Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament* (2d, Accordance electronic ed. New York: United Bible Societies, 1994), 475-476.

- Kristum vēl *pirms* Pāvila, viņi bija ievērojami pirmo kristiešu vidū Jeruzalemē, un viņiem bija tas gods būt citu apustuļu draugiem;
- (4) *apustuļu* amata uzdevums bija *liecināt* par Kristus dzīvi, nāvi, augšāmcelšanos, doktrīnām un brīnumiem. Sal. Mat. 10; Ap.d. 1:21, 22; 22:15. Tā kā nav liecību tam, ka viņi būtu šo notikumu *liecinieki* vai arī paši būtu iecelti liecināt par to, tad nepastāv iespēja, ka viņi būtu nošķirti apustuliskajam amatam;
- (5) reizēm vārds *apustuļi* ir lietots, lai apzīmētu draudžu *vēstnešus*, t.i. tos, ko *sūtīja* no vienas draudzes uz citu kādās svarīgās lietās. Ja šis teikums nozīmē to, ka viņi *bija* apustuļi, tas varēja būt tikai tamlīdzīgā nozīmē, proti, ka viņi ieguvuši pelnītu atzinību un ievērojamu stāvokli sakarā ar šīm uzticētajām lietām. Skat. Fil. 2:25; 2.Kor. 8:23.

Kas bija Kristū utt. *Kas bija* pievērsti ticībai pirms manis. Nozīme ir skaidra. Izteikums *bija Kristū* nozīmē savienošanos ar Kristu, ieinteresētību viņa sludinātajā reliģijā, tas nozīmē būt kristiešiem.⁴

Catholic Study Bible

Jūnija ir sievietes vārds. Vienā sengrieķu manuskriptā un vairākās citās senās versijās rakstīts vārds „Jūlija”. Lielākā daļa redaktoru interpretējuši to kā vīrieša vārdu „Jūnijs”.⁵

Pillar NT Commentary

Tālāk minēti *Androniks* (etimoloģiski vārds nozīmē „uzvaras vīrs”) un *Jūnijs*. NIV otrais vārds tulkots vīriešu dzimtē, taču tas šķiet maz ticams.²⁷ Patristiskie komentētāji pārsvarā izvēlējušies sieviešu dzimtes vārdu („Jūnija”), saredzot šo pāri kā vīru un sievu.²⁸ Pāvils nosauc viņus par „ciltsbrāļiem”, iespējams, saprotot šo apzīmējumu *radniecības* nozīmē (kā NIV), kaut arī vairāk ticams, ka tas nozīmē „tautiešus jūdus” (kā 9:3). Šis apzīmējums atkārtojas 11. un 21. pantā, un liekas maz ticams, ka Pāvilam Romā vai kopā ar viņu būtu bijis tik daudz ģimenes locekļu laikā, kad viņš rakstīja šo vēstuli (sevišķi ņemot vērā to, ka abas minētās personas jau bija kristieši vēl pirms Pāvila). Pāvils turpina, ka šīs personas bija viņa „cietuma

⁴ Barnes' Notes on the New Testament. Derived from an electronic text from the Christian Classics Ethereal Library. Formatted and corrected by OakTree Software, Inc. Version 1.2.

⁵ Donald Senior and John J. Collins, eds., *The Catholic Study Bible* (Accordance electronic ed. Oxford: Oxford University Press, 2006), lpp. nav norādīta.

biedri”,²⁹ kas var nozīmēt vai nu to, ka viņi kopā bijuši ieslodzīti cietumā, vai arī to, ka viņiem bijis tāds pats liktenis kā Pāvilam, proti, nonākt cietumā, taču faktiskais ieslodzījuma laiks var būt arī cits. Par šo faktu nav citu rakstisku liecību. Pāvils tikai raksta pats par sevi, ka viņš bieži nonācis cietumā (2.Kor. 11:23; arī Romas Klements raksta, ka Pāvils bijis cietumā septiņas reizes, 1.Klem. 5:6), tā kā bija pietiekami daudz iespēju Pāvilam būt ieslodzījumā kopā ar Androniku un Jūniju. Pastāv arī iespēja saprast šo izteikumu tēlaini, taču tam nav pietiekamu iemeslu. Vairāk ticama nozīme – Romas vara izrīkojusies ar šo pāri tāpat kā ar Pāvilu.

Androniks un Jūnija arī *ieņem cienīgu vietu starp apustuļiem*,³⁰ kas var nozīmēt vai nu to, ka apustuļi viņus ļoti cienīja, vai arī to, ka viņi paši bija apustuļi, pie tam ievērojami apustuļi. Pirmais variants liekas mazāk ticams, un tas „diez vai ir taisnīgs attiecībā uz doto grieķu valodas konstrukciju” (Harrison).³¹ No Jaunās Derības tekstiem ir diezgan skaidrs, ka apustuļu loks bija plašāks par divpadsmit Jēzus iesvētītajiem apustuļiem. Šķiet, ka šis pāris piederēja šim plašākajam lokam. Daži komentētāji šajā faktorā rod pamatojumu argumentam, ka otrs personvārds jāsaprot vīriešu dzimtē uzskatot, ka sieviete nevarēja būt apustule. Taču šeit varam paturēt prātā Hrizostoma piezīmi: „Ak, cik liela ir šīs sievietes dievbijība, ja viņa uzskatāma par apustules vārda cienīgu!”³² Šis pāris³³ piederēja kristīgajai draudzei jau ļoti agri, jo Pāvils saka, ka viņi bijuši³⁴ kristieši jau pirms viņa, bet Pāvils pats tika pievērstis kristietībai apmēram vienu vai divus gadus pēc Jēzus krustā sišanas.³⁵ Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka viņi varēja būt vieni no pirmajiem kristiešiem – tātad, iespējams, Palestīnas jūdu izcelsmes.⁶

Bible Knowledge Commentary

Pāvils sveicina Androniku un Jūniju kopā, tādēļ iespējams, ka viņi bija vīrs un sieva; taču otrais personvārds var būt gan vīriešu, gan sieviešu dzimtes. Pāvils nosauc viņus par saviem radniekiem, kas visdrīzāk nozīmē nevis ģimenes, bet cilts piederību (sal. 9:3). Viņš piemin arī četrus citus šādus „radniekus” (16:11, 21). Pāvils saka, ka Androniks un Jūnija bijuši kopā ar viņu cietumā (burtiski – „mani cietuma biedri”), taču nav sīkāk paskaidrots, kur un kad tas noticis (sal. 2.Kor. 11:23). Pāvils viņus cildina kā ievērojamus (ἐπίσημοι, burtiski – „apzīmēti”, „tādi, kuri nes zīmi [σημα]”, tādēļ „slaveni, izcili,

⁶ Leon Morris, *The Epistle to the Romans* (PNTC; Accordance electronic ed. Grand Rapids: Eerdmans, 1987), lpp. nav norādīta.

ievērojami") starp apustuļiem. Vārds „apustuļi” šeit laikam lietots plašākajā, vispārīgajā nozīmē, kādā par apustuļiem sauca arī Barnabu, Sīlu un citus (Ap.d. 14:14; 1.Tes. 2:7), vai arī apzīmējums „apustuļi” šeit domāts šaurākajā nozīmē, norādot uz reputāciju, kāda šim pārim bija divpadsmit apustuļu acīs. Pāvils piebilst, ka viņi bija Kristū vēl pirms paša Pāvila (lietota perfekta gramatiskā laika forma, kas burtiski nozīmētu „kļuva par kristiešiem un joprojām tādi ir”). Tādējādi viņi bijuši ticīgi jau apmēram 25 gadus.⁷

Expositor's Bible Commentary

7. pants min Androniku un Jūniju, kas attiecīgi ir grieķu un romiešu vārdi. No četrām lietām, kas par viņiem sacīts, interpretētājam grūtības rada trīs. Ko nozīmē „radnieki”? Grieķu valodas oriģināltekstā identisks vārds (συγγενεῖς) atrodams arī 9:3, taču tur to papildina frāze „pēc miesas”, kas liek domāt par „radniekiem” tautas brāļu – izraēliešu nozīmē. Šajā Rom.16. tekstā minēti arī citi jūdu ļaudis (piem., Akvila un Marija), neapzīmējot šīs personas šādā veidā. Neskatoties uz to, augšminētais varētu būt pareizākais secinājums, paturot prātā piebildi – „kas arī ir kristieši”. Saprast šo vārdu parastajā „radnieka” nozīmē šajā gadījumā būtu visai neatbilstīgi, jo Pāvils rada kopējo iespaidu, ka viņš Kristus dēļ zaudējis visu (Fil. 3:7), kam vajadzētu attiekties arī uz radniecības saitēm. Turklāt visai neticama ir arī iespējamība, ka Pāvilam varētu būt trīs radagabali Romā (sal. 16:11) un vēl trīs Korintā (16:21). Sers William Ramsey domā, ka Pāvils uz visām šīm personām atsaucas kā uz ciltsbrāļiem tādā nozīmē, kādā jūdus „ciltis” organizēja varas iestādes Tarsā, tāpat kā citās vietās, kurās bija lielas jūdu kopienas (*The Cities of St. Paul* [New York: A.C. Armstrong and Son, 1908], 175-178). Šāda risinājuma iespējamais iebildums: grieķu valodā ir vārds, kas tieši apzīmē ciltsbrāļus, un tas šeit netiek lietots.

Pāvils piebilst, ka šie cilvēki bijuši kopā ar viņu cietumā. Tā kā Pāvilam cietumā sēdēt gadījās daudz reižu (2.Kor. 11:23), šis izteikums bez šaubām saprotams burtiski – lai arī nav zināmi konkrētie apstākļi.

Pāvils pāri tālāk apraksta kā tādu, kas „kas ieņem cienīgu vietu starp apustuļiem”. Jāatzīst, ka šajā gadījumā nevaram veiksmīgi reducēt vārdu „apustulis” uz „sūtni”, lai cik atbilstīgi tas būtu Fil. 2:25 tekstam. Nevar būt ne runas par to, ka Androniku un Jūniju varētu ierindot

⁷ John F. Walvoord and Roy B. Zuck, eds., *The Bible Knowledge Commentary: New Testament* (Accordance electronic ed. Wheaton: Victor Books, 1983), lpp. nav norādīta.

divpadsmit apustuļu lokā. Vēl paliek atziņa, ka reizēm šo vārdu lietoja plašākā nozīmē, ietverot vadošos darboņus kristīgajās draudzēs (sal. 1.Tes. 2:7). Interpretēt šo apgalvojumu tādā nozīmē, ka šie cilvēki būtu izpelnījušies lielu cieņu apustuļu acīs, nebūtu visai taisnīgi attiecībā uz doto grieķu valodas konstrukciju. Acīmredzot viņi pievērsās kristietībai pašos pirmajos tās pirmsākumu gados, tādēļ viņiem bija pietiekami daudz laika, lai izceltos kā ievērojami vadītāji.⁸

The New Jerome Biblical Commentary

7.pants Andronicus un Junia(s) ir pirmie jūdu kristiešu konvertīti, saistīti ar Pāvilu radniecīgām saitēm. „Iounias” ir vīriešu vārds, bet „Iounian”, kas var tikt pierakstīts arī kā „Iounia” ir sieviešu vārds, kuru senie komentatori (piemēram, Jānis Krizostoms⁹) dažreiz ir pieņēmuši par Andronicus sievas vārdu. Citos avotos P46 un dažos variantos (Vg, bo, eth) var izlasīt sievietes vārdu „Julia”.

„Cietuma biedri” - Efezā (1.Kor.15:32) vai Filipos (Ap.d.16:23) vai kaut kur citur (2.Kor. 11:23)?

„Ieņem cienīgu vietu starp apustuļiem” – varētu nozīmēt vai nu Androniks un Jūnija tiek augstu vērtēt no tiem, kuri ir apustuļi, vai arī viņi paši bija starp tiem, kurus apzīmēja ar vārdiem „apustuļi”, jo par apustuļiem agrīnajā baznīcā sauca ne tikai tos 12.¹⁰ Par to liecina 1.Kor. 15:5-7. Sekojošas personas JD tiek sauktas par apustuļiem, lai gan tie nebija daļa no 12, tie ir Jēkabs tā Kunga „brālis” (Gal.1:19); Pāvils (1.Kor.1:1, u.c); Barnaba (Ap.d. 14:14; 1 Kor. 9:6 un 4:9; Gal. 2:9), un iespējams arī Androniks un Jūnija (Rom. 16:7) (Pētījumi par šo tēmu vairāk B.Brooten, „Sievietes priesteres” („Women priests”) (1977.g.NY.))¹¹

Vārds „apustulis” tika attiecināts uz plašāku loku, kas atbilst 2 pazīmēm: 1) redzējuši Kristus augšāmcelšanos; 2) ir paša Jēzus sūtīti sludināt. Taču vai JD vārds „apustulis” tiek attiecināts uz vēl plašāku cilvēku loku, arī uz tiem, kas nebija redzējuši augšāmcelto Kungu, bet kas pievienojās to misijai, kas bija redzējuši? No atbildes uz šo

⁸ Everett F. Harrison, *Romans* (EBC 10; ed. Frank E. Gaebelin and J. D. Douglas; Accordance electronic ed. Grand Rapids: Zondervan, 1977), lpp. nav norādīta.

⁹ Raymond E. Brown, Joseph A.Fitzmyer, Roland E. Murphy ed. „The New Jerome Biblical Commentary” Student Edition (Prentice Hall, New Jersey, 1968 un 1990), 1381.lpp.

¹⁰ Raymond E. Brown, Joseph A.Fitzmyer, Roland E. Murphy ed. „The New Jerome Biblical Commentary” Student Edition (Prentice Hall, New Jersey, 1968 un 1990), 868.lpp.

¹¹ Raymond E. Brown, Joseph A.Fitzmyer, Roland E. Murphy ed. „The New Jerome Biblical Commentary” Student Edition (Prentice Hall, New Jersey, 1968 un 1990), 1381.lpp.

jautājumu ir atkarīgs vai Androniks un Jūnija bija apustuļi vai no apustuļiem atzītas personas.

Ja Pāvila uzrunā „mēs ...apustuļi” 1. Tes. 2:6 ir ietverts arī Silvāns un Timotejs (skat. arī Ap.d. 17:4, 14), ja 1.Kor. 4:9 attiecas arī uz Apollu 4:6, tad tā ir „apustuļu” apzīmējuma lietošanas prakse plašākajā nozīmē. Pavisam noteikti, ka Didaskalia 11: 3-6 lieto vārdu „apustuļi” plašākajā nozīmē.¹²

No angļu valodas tulkoja Normunds Titāns, Dr.theol.

Ieva Zeiferte, BC theol.

¹² Raymond E. Brown, Joseph A.Fitzmyer, Roland E. Murphy ed. „The New Jerome Biblical Commentary” Student Edition (Prentice Hall, New Jersey, 1968 un 1990), 1381.lpp.